

Francouzská demonstrativa a jejich funkce v odborném textu

Cílem předkládané bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem francouzská demonstrativa fungují v odborném textu, tj., jak umožňují orientaci v textu, jak identifikují předmět řeči ukazováním do konkrétní situace anebo do textu.

Téma práce je zpracováno ve dvou částech, teoretické a praktické.

Teoretická část po úvodním slovnědruhovém vymezení determinantů a zájmen charakterizuje demonstrativní determinanty a demonstrativní zájmena z hlediska morfo-syntaktického a sémanticko-textového. Demonstrativní determinanty přiřazuje z hlediska sémanticko-textového k identifikátorům (spolu se členem určitým a posesivním determinanem). Na základě prostudované literatury člení funkce demonstrativního determinantu na exoforické ukazování (prostorové a časové), endoforické ukazování (anaforické a kataforické) a na ukazování do sdílené zkušenosti účastníků komunikace. Demonstrativní zájmena přiřazuje, na základě členění R. Tomassone, k zájmenům určitým (spolu se zájmeny osobními a přivlastňovacími). U zájmen jednoduché formy, jež nemohou být uvedena do textu bez syntaktického modifikátoru, uvádí sémanticko-textovou funkci endoforickou. U zájmen formy složené konstatuje funkci exoforickou (=deiktickou) i endoforickou. U endoforické funkce demonstrativních zájmen třídí též typy anaforického odkazování (totální, částečné, pojmové).

K neutrální formě „ce“ ve spojení „c'est...“ (str.34) připomínám:

Neutrální „ce“ může ukazovat k předmětu řeči rovněž do situace – *C'est beau!* (krásné šaty ve výloze), *C'est notre voisin.* (při představování).

Teoretickou část uzavírá kapitola pojednávající o francouzských odborných textech a jejich jazykových prostředcích. Autorka člení odborné texty na čtyři hlavní typy (vědecké, profesně-odborné, didaktické a populárně-naučné). Podává obecnou charakteristiku jazykových prostředků odborného diskurzu z hlediska výpovědních plánů, kompozice, morfo-syntaktických prostředků přispívajících k objektivitě a neosobnosti vyjádření. U lexika konstatuje rozdíly v užívání odborných termínů podle typů textů, zmiňuje možnosti terminologické synonymie.

V teoretické části práce prokázala autorka schopnost analyzovat, třídít a propojovat poznatky terminologicky rozrůzněných prací různých autorů (Riegel et alii, Wilmet, Weinrich), autorů vycházejících od sémantického hlediska (Charaudeau, de Salins) či textového (Tomassone, Maingueneau, Perret, Guillot). Obecná charakteristika jazykových prostředků odborných textů pak připravuje solidní základ pro následující analýzu konkrétních textů.

Praktická část předkládané práce je zaměřena na analýzu sémanticko-textových funkcí demonstrativ v konkrétních textech odborné oblasti. K rozboru zvolila autorka tři typy textů: vědecký text pojednávající o interferenčních chybách ruských mluvčích v rámci osvojování FLE, didaktický text vybraný z příručky pro francouzské učitele a určený pro práci v hodinách francouzské literatury; třetí text, populárně-naučný, je vybraný z francouzského měsíčníku určeného široké čtenářské veřejnosti s širokým tematickým záběrem.

Všechny texty jsou charakterizovány z hlediska příslušné komunikační oblasti, obsahově, kompozičně a dále rozbořem jazykových prostředků. Analýza funkcí demonstrativ probíhá lineárně s textem, čímž respektuje kontinuitu a textovou koherenci potřebnou pro

identifikaci funkcí demonstrativ. Za rozbořem každého textu následuje shrnutí, v němž autorka uvádí a srovnává celkový výskyt demonstrativních determinantů a zájmen s popisem a srovnáním jejich funkcí.

U vědeckého textu konstatuje pouze endoforickou funkci analyzovaných demonstrativních determinantů i zájmen. U anaforického / kataforického ukazování k předmětu řeči charakterizuje typ anafory (totální, částečná, pojmová) spolu s typem vyjádření u determinovaných substantiv (opakování výrazu, lexikální anafora synonymní, shrnující).

Didaktický text, kompozičně náročný, směřuje od výkladu (popis, vysvětlení, argumentace) k pokynům adresovaným žákům. Autorka zde prokázala schopnost identifikace specifických znaků výpovědního plánu didaktického textu; v komentáři k sémanticko-textovým funkcím demonstrativ konstatuje funkci endoforickou, převážně anaforickou.

K příkladu 12 (str.55):

Spojení *ce rayonnement* ukazuje anaforicky na předmět řeči vyjádřený *un prestige*, ale zároveň odkazuje asociativní (symptomatickou) anaforou k celku (*Roi*)-*Soleil*.

K příkladu 15 (str.57):

Obsah výpovědi - *C'est la forme la plus austère du catholicisme, que condamnera l'Eglise*. - není členěn vytýkáací konstrukcí, ale je vyjádřen souvětím s vedlejší větou vztahnou.

K příkladu 21 (str.60):

Do diskuse připojuji dotaz, zda spojení *cette esthétique* neodkazuje spíše k rematické části výpovědi (... *recherche plutôt la beauté des formes dans la proportion* ...). Obdobný dotaz i ke spojení *cet art*, jež může shrnovat spíše obsah rematické části předcházející výpovědi (... *soumet les forces créatrices à une forte discipline* ...).

Populárně-naučný text pojednává o problémech plodnosti. Jako u předchozích textů autorka provádí analýzu jazykových prostředků: u lexika upozorňuje na vysvětlení odborných termínů, u morfo-syntaktických prostředků uvádí častý výskyt neosobních konstrukcí, početné pasívní konstrukce a kondenzační výrazy. U tohoto typu textu rovněž konstatuje endoforickou, převážně anaforickou funkci demonstrativních determinantů ve spojení s lexikálně shrnujícím anaforizujícím výrazem. Kataforickou funkci demonstrativního determinantu identifikovala jednou. U demonstrativních zájmen konstatuje anaforickou funkci převážně s totální reprezentací, dvakrát pojmovou a jedenkrát částečnou. Pozor na zkratkovité a věcně nesprávné formulace:

(str.71):

?Většina jich (determinantů) je identifikována anaforicky... ???

V témže duchu se tyto formulace objevují ještě v Závěru:

(str.73):

... les déterminants démonstratifs sont le plus souvent ??identifiables?? dans le contexte...

(str.74):

Il est toujours possible de trouver ??les référents de tous les déterminants démonstratifs??

V Závěru práce autorka konstatuje u demonstrativních determinantů v odborných textech tutéž tendenci: anaforické ukazování ve spojení s výrazem anaforizujícím předmět řeči prostřednictvím opakování výrazu, synonymem či lexikálně shrnujícím výrazem. Autorka uvádí, že tento typ anaforizujících výrazů ve spojení s demonstrativním determinantem přispívá k jednoznačnosti a explicitnosti odborného textu. Rovněž v případě

demonstrativních zájmen konstatuje nejčastěji anaforické ukazování na předmět řeči prostřednictvím totální reprezentace, částečné anebo pojmové anafory.

Práce je napsána kultivovaným jazykem, její obsah (74 stran textu) je přehledně a logicky učeně. Následuje české a anglické résumé a dále seznam odborné literatury českých a frankofonních autorů.

Dotazy a připomínky:

- 1) Proč je Závěr práce (Conclusion) prezentován ve francouzštině?
- 2) Nepochopila jsem, proč autorka i po několikerém upozornění nevysvětlitelně lpí na pravopisně chybném tvaru slova *spécialité* uvedeném přímo v nadpisu na titulní straně práce a posléze v nadpisu Závěru (Conclusion) na str.72.
- 3) Upozorňuji na nedůslednost u odkazování ke Grammaire méthodique du français (str.8,9)
- 4) Nedůsledná pravopisná podoba *slovnědruhově* (str.7, 3.odst.), *slovně-druhová* (str.7, nadpis 1.1.)

Obsahovým, metodologickým i formálním zpracováním je předkládaná práce zdařilým příspěvkem ke studiu dané problematiky. Vlastní rozbor jazykových prostředků konkrétních odborných textů a následná analýza sémanticko-textových funkcí demonstrativ svědčí o bezpečné orientaci danou problematikou.

Práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Hodnotím ji výborně a doporučuji k obhajobě.

V Praze, 2.června 2012

PhDr.Hana Loucká, CSc.
vedoucí práce